

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

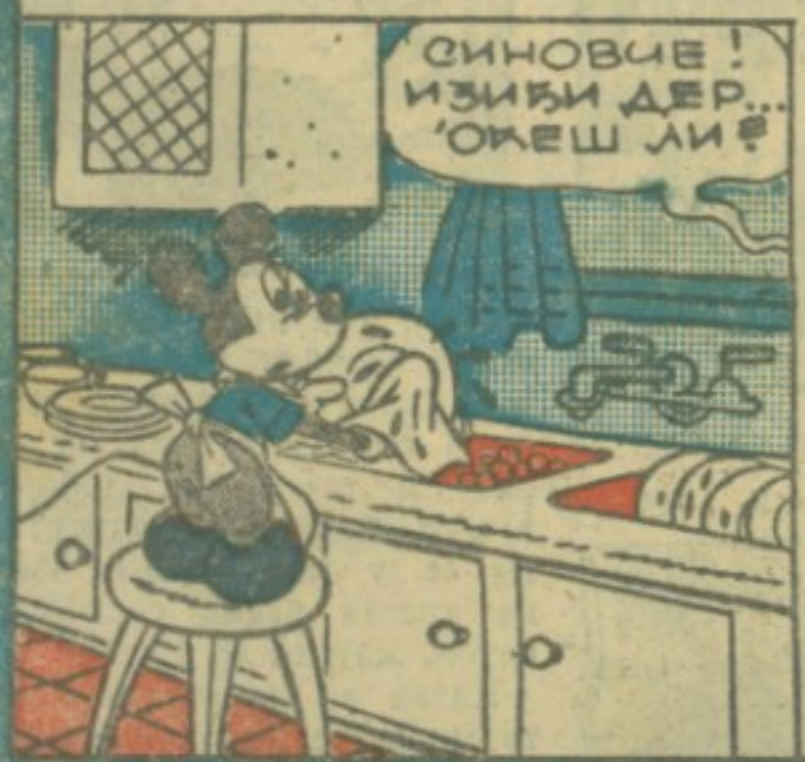
15
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XIX — Број 297 — Субота, 7 септембар 1952

СТРИЦ МРГУД *и његова* МИКНИА

СИНОВЧЕ!
ИЗИДИ ДЕР...
'ОКЕШ ЛИ?

ОКУПАЈ ПРОМА ДО
КРАЈА! МОРАМ ДА ОДЕМ
ДО ТРАФИКЕ!

КАКО УПАДОХ
У ОВО
ЧУДО?

НЕ ТЕРАЈ
ШЕГУ
СА
МНОМ!

ГОВОРИМ
ТИ ИСТИНУ,
МИНИ!
КУПАМ
ЈЕДНОГ
ОРА!

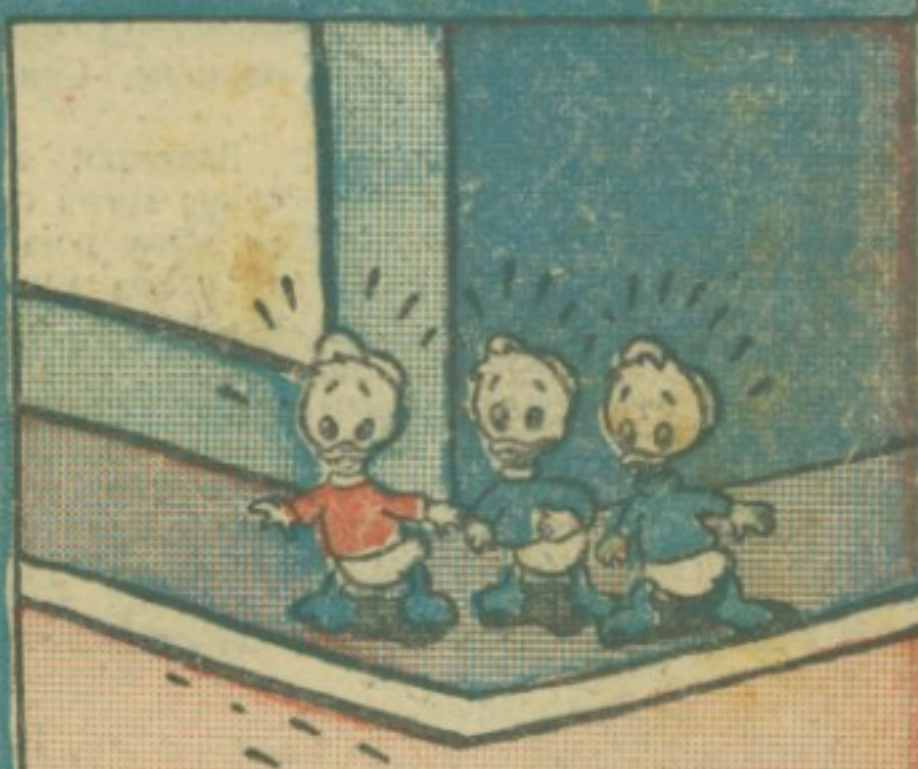

ЕВАНГЕЛИНА...
ГРОМЕ!
НЕ!

МЛАДИКУ! ЈЕ Л'ТИ ТО НАМЕР-
НО ДРАЖИШ ТЕ ЈАДНЕ ЖИ-
ВОТИЊЕ?

УПОМОГ!

ТАЈАНСТВЕН НЕКИ ЧОВЕК
ОВАЈ МОЈ СТРИЦ МРГУД!
МОЖДА КУ У СТАРОМ АЛБУ-
МУ НАЈИ НЕШТО
О ЊЕМУ...!

МРГУД МАУС
ПРЕ СКОКА
СТЕК
ЗАВРШЕНОГ
БРИКЛАНСКОГ
МОСТА

КАПЕТАН
МРГУД МАУС
ОЛИКАН СА
БАРОВЉЕНИМ
ИНДИЈАНСКИМ
ПОГЛАВЦИМА

КОЛИКО ТО ОНДА
ГОДИНА ИМА ЧИКА
МРГУД?

МРГУД МАУС
1864

ХМ... БИО ЈЕ
ВОЗНИК ЈОШ 1864!
ПИТАМ СЕ...

КОЛИКО ГОДИНА! ДОБАВОЛА
СЊИМА, СИНОВЧЕ... ПРЕСТАО САМ
ДА ИХ БРОЗИМ КАД САМ ПРЕВА-
МИО СТОТУ! ПО-
ЧЕЛЕ СУ ДА
МЕ НЕРВИРА-
ЈУ...!

МОРАМ ТИ РЕКИ ДА МИ
ВИД НИЈЕ ВИШЕ
ОНО ШТО ЈЕ
БИО!

19 дана БЕЗ НАДЕ НА СПАСЕЊЕ

Каубој Џек Путнам оставио свој шип. Укључио је радио и ухватио везу са шерифом у Раулингу. „Хало, шерифе! Овде је Џек Путнам, каубој са Базард Ранча. У високом ланцу Каунт Карбона открио сам олупину авиона. Пожурите!“

— Нема разлога за журбу, — одговорно је шериф. — Сви су сигурно већ мртви. Док стигнемо, ви бисте могли

У околини мрље, на којој за тренутак заиграше сунчеви зраци, није се могао видети нити какав предмет, ни сенка. На тој висини дижу се само оштри планински врхови. Тамо нема људи, ни животиња. Чак се ни биљке не могу прилагодити суровој клими. Осећајући да узнемиреност у њему све више расте, из бисага је извадио доглед. Предосећао је да ће нешто непријатно открити. И заиста. Једно крило... два крила, мотор, искривљена гвожђурија, изгорели предмети... Били су то остаци авиона.

Каубој се спустио низ брдо и зачас стигао на место где је

при основи добање, имао је малу рану покривену усиреном крвљу. Та незнатна повреда, која не би уплашила ниједног лекара, била је довољна да му кроз њен отвор постепено ишчили живот.

Мери Далтон није више осећала никакав страх. Изгубила је сваку наду и спок којно је чекала крај. И најситнија појединост катастрофе била јој се урезала у памћење, само једно никакo није могла да погоди: колико је времена провела чекајући на смрт. Десет дана? Можда и више, јер је много часова провела у несвести. Уствари, био је то тачно деветнаести дан како је упорно покушавала да живи на тој планинској литици, на висини од близу четири хиљаде метара. Била је без воде и хране. Знојила се на жестокој дневној припеци, а дрхтаја од хладноће преко ноћи. Мали авион којим је управљао њен муж разбио се о планински врх 11 маја ујутру.

Сада је, сталожено, размисљала о своје троје деце и о удобној кући у Дулингу, у Минесоти. Мислила је на Александра, најљивог и доброг друга, и на две хиљаде часова лета које је провела с њим, без и најмањег квара на авиону.

Били су у гостима код њених родитеља у Калифорнији. У повратку, прелетели су пустињу Мојаву и оставили лево од себе Долину Смрти, где су стотине људи изгубиле живот 1849 године, за време велике „златне грознице“. Александар није могао одолети искушењу да пролети пуним гасом између зидина Великог Каньона. Мотор је одлично радио.

Неочекивано, одјекнуо је туп ударац, нешто налик на слабу експлозију. Александар је узвикнуо: „Падамо!“ Све се одиграло за трен ока. Сећа се да ју је он упитао је ли повређена. А онда, тек што су напустили авион, стали су да беже као суманути: бен-

зински резервоар био је у пламену. Затим су се бацили на земљу и у истом тренутку чули су експлозију. Авион је горео дуже од два сата... Александар је мучила главо боља, али рана није изгледала озбиљна. Надали су се да ће помоћ брзо стићи. Последњу радио-поруку послали су неколико тренутака пре несреће. Служба ваздушне сигурности свакако је већ алармирана.

Још првог дана поделили су три табле чоколаде, једину храну коју су понели са собом. Убрзо, небо је почело да бруји. Прекое десет авиона претраживало је Стеновите Планине. Тако је то трајало пуних десет дана. Многи су пролетели на свега неколико стотина метара од њих. Викали су, махали им и давали

знаке. Све је било узалуд. Нико их није приметно. Једна наестог дана небо је поново било чисто и тихо. Они су остали на литици, усамљени и очајни. Њихови једини савезници били су глад, жеђ и неподношљиви бол у глави који је тиштао Александра.

Тада је он предложио: „Пokuшајмо да се пробијемо до долине!“ Али, Стеновите Планине су као зуби тестере, отсечене од свог подножја. Чак и да су имали потребну опрему, не би нашли довољно снаге да савладају окомите литице. После узалудних напора, вратили су се једне олујне ноћи до олупине авиона. Црно котали су од студени. Александар је био потпуно исцрпљен. Мери је покушавала да га угреје увијајући га у шаторску свилу. Он је ускоро изгубио моћ говора, а затим

и свест. Умро је не рекавши ни речи.

Када су Џек Путнам и шериф, на челу екипе спасилаца, стигли до изгорелог авиона, испод поломљених крила зачуо се радостан узвик. А онда им је, на њихово огромно чуђење, једна људска прилика пошла усусрет.

— Није изгледала лошије, — причао је касније Путнам — него да је провела викенд у рибарењу на планинским брзацима. Говорила је! После деветнаест дана проведених без хране, воде и заклона од непогода, била је у стању да говори као остали људи!

И лекари су били зачуђени невероватном издрживошћу ове четрдесетогодишње жене. Пошто су је три дана задржали у болници, дозволили су јој да се врати својој деци.

закривљена гвожђурија, изгорели предмети... Били су то остаци авиона.

Каубој се спустио низ брдо и зачас стигао на место где је

при основи добање, имао је малу рану покривену усиреном крвљу. Та незнатна повреда, која не би уплашила ниједног лекара, била је довољна да му кроз њен отвор постепено ишчили живот.

Мери Далтон није више осећала никакав страх. Изгубила је сваку наду и спок којно је чекала крај. И најситнија појединост катастрофе била јој се урезала у памћење, само једно никакo није могла да погоди: колико је времена провела чекајући на смрт. Десет дана? Можда и више, јер је много часова провела у несвести. Уствари, био је то тачно деветнаести дан како је упорно покушавала да живи на тој планинској литици, на висини од близу четири хиљаде метара. Била је без воде и хране. Знојила се на жестокој дневној припеци, а дрхтаја од хладноће преко ноћи. Мали авион којим је управљао њен муж разбио се о планински врх 11 маја ујутру.

Сада је, сталожено, размисљала о своје троје деце и о удобној кући у Дулингу, у Минесоти. Мислила је на Александра, најљивог и доброг друга, и на две хиљаде часова лета које је провела с њим, без и најмањег квара на авиону.

Били су у гостима код њених родитеља у Калифорнији. У повратку, прелетели су пустињу Мојаву и оставили лево од себе Долину Смрти, где су стотине људи изгубиле живот 1849 године, за време велике „златне грознице“. Александар није могао одолети искушењу да пролети пуним гасом између зидина Великог Каньона. Мотор је одлично радио.

Неочекивано, одјекнуо је туп ударац, нешто налик на слабу експлозију. Александар је узвикнуо: „Падамо!“ Све се одиграло за трен ока. Сећа се да ју је он упитао је ли повређена. А онда, тек што су напустили авион, стали су да беже као суманути: бен-

зински резервоар био је у пламену. Затим су се бацили на земљу и у истом тренутку чули су експлозију. Авион је горео дуже од два сата... Александар је мучила главо боља, али рана није изгледала озбиљна. Надали су се да ће помоћ брзо стићи. Последњу радио-поруку послали су неколико тренутака пре несреће. Служба ваздушне сигурности свакако је већ алармирана.

Још првог дана поделили су три табле чоколаде, једину храну коју су понели са собом. Убрзо, небо је почело да бруји. Прекое десет авиона претраживало је Стеновите Планине. Тако је то трајало пуних десет дана. Многи су пролетели на свега неколико стотина метара од њих. Викали су, махали им и давали

знаке. Све је било узалуд. Нико их није приметно. Једна наестог дана небо је поново било чисто и тихо. Они су остали на литици, усамљени и очајни. Њихови једини савезници били су глад, жеђ и неподношљиви бол у глави који је тиштао Александра.

Тада је он предложио: „Пokuшајмо да се пробијемо до долине!“ Али, Стеновите Планине су као зуби тестере, отсечене од свог подножја. Чак и да су имали потребну опрему, не би нашли довољно снаге да савладају окомите литице. После узалудних напора, вратили су се једне олујне ноћи до олупине авиона. Црно котали су од студени. Александар је био потпуно исцрпљен. Мери је покушавала да га угреје увијајући га у шаторску свилу. Он је ускоро изгубио моћ говора, а затим

и свест. Умро је не рекавши ни речи.

Када су Џек Путнам и шериф, на челу екипе спасилаца, стигли до изгорелог авиона, испод поломљених крила зачуо се радостан узвик. А онда им је, на њихово огромно чуђење, једна људска прилика пошла усусрет.

— Није изгледала лошије, — причао је касније Путнам — него да је провела викенд у рибарењу на планинским брзацима. Говорила је! После деветнаест дана проведених без хране, воде и заклона од непогода, била је у стању да говори као остали људи!

И лекари су били зачуђени невероватном издрживошћу ове четрдесетогодишње жене. Пошто су је три дана задржали у болници, дозволили су јој да се врати својој деци.

КАКО ПОСТАЈЕ ЋУМУР

У многим деловима света ђумурије (угљари) проводе покрије бусењем, маховином и влажном земљом, потпале се дрва кроз мали отвор направљен у доњем делу.

највећи део године у колибама усред шуме.

Вумур се добија тихим сагоревањем дрвета без присуства кисеоника. Вумурија прво пада у земљу кочеве, удаљене 30 сантиметара један од другог.

Око овог „огњишта“ распоређује се вертикално више

слојева цепаница исте дужине, тако да се добије нека врста кубета.

Пошто се цела та гомила

ла растури и да се извуку угљенисане цепанице.

Исти резултат може се постићи непотпуним сагоревањем дрвета у нарочитим пещинама од цигала или од метала. На тај начин добија се ђумур слабијег квалитета, али се у исто време извлаче из дрвета разни састојци: ацетон, катран и други.

Казан за дестилацију дрвета може се налазити и на ка-

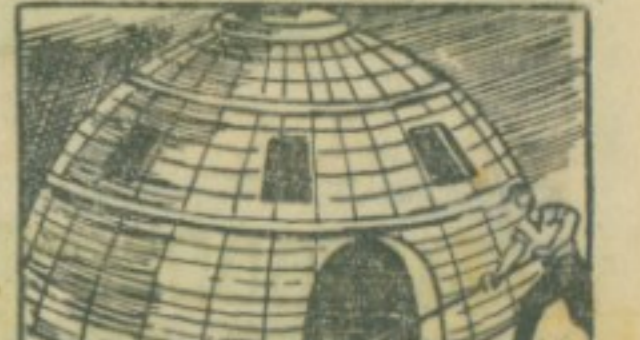
је*, то јест пробијањем отвора, који се затварају чим топлота постане сувише велика. Цела гомила сагорева лагано у току четири дана, а онда се запушавају сви отвори и огњиште се хлади 24 часа. Остаје још само да се гоми-

ла растури и да се извуку угљенисане цепанице.

Исти резултат може се постићи непотпуним сагоревањем дрвета у нарочитим пещинама од цигала или од метала. На тај начин добија се ђумур слабијег квалитета, али се у исто време извлаче из дрвета разни састојци: ацетон, катран и други.

Казан за дестилацију дрвета може се налазити и на ка-

миону, па чак и на туристичким колима „на газожен“. Гас добијен дестилацијом дрвета искоришћује се за покретање мотора.

(10)

ЗЛАТНА МЕДАЉА АТЛАНТИДЕ

РОМАН ОД Г. ГОЛУБОВА

— Ваше занимање је ваша лична ствар, господине Танди, — суво му рече Рисер-Хансен. — Ми вас само молимо да нам не сметате у нашим научним истраживањима. Закачили сте нам уже с батометрима. Предузимите, молим вас, мере да се оно ослободи.

Чудни гроф рашири руке и одговори: — Мени је искрено жао, али то ће бити тешко. Морате жртвовати уже. Уплело се у наше и више их не можемо раздвојити. А да се то не би поновило, замолићу вас да се удаљите одавде. Овде ми имамо посла и ја се бојим да ће нам обојици бити тесно у мору, како то каже једна дивна норвешка песма.

— За такву безочност требало би вас бацити преко оградe, — плану Рисер-Хансен. Никад га још нисмо видели тако разбешњеног. Али, грофа то није уплашило. Само је престао да се смешка и хладно одговори:

— Молим вас да бирате изразе, господине. Мада радимо на различитим пољима, ми смо обојица солидни, радни људи. Ви сте почасни члан тамо некаких научних друштава и академије, а ја почасни члан кошкарнице у Монаку и витез неколико одликовања за спасавање бродоломника.

— За ово ћете одговорити пред судом! — машући лулом грмео је Рисер-Хансен.

Гроф Танди саосећајући заклама главом и извади из своје ташне лист хартије с некаким печатима на њему.

— Предосећао сам да ћете ми претити судом, — одговори мирно, немарно ударивши меснатим дланом по хартији. — Ово је решење Међународног поморског суда донето у једном сличном случају. Решење гласи да је слобода мора света и неприкосновена. Благо без сопственика које лежи на морском дну може да тражи свако ко то жели.

— Али, какво то, доврага, благо без сопственика мислите да наћете овде, насред океана? — зачуђено запита Рисер-Хансен. — Испод наших бродова има три хиљаде метара.

— То нас не плаши, — одговори Танди и поново се широко осмехну. Вреди ризикувати за то, зар не?

— Не разумем вас, — слеже раменима „старац“.

— Ипак, нисте ви случајно изабрали баш

ово место за своја... научна истраживања... Де, добро, добро. Ми смо пословни људи. А ако се, као што тврдите, заимате само науком (он ту обешчечки намигну), зашто не бисте отишли на неко друго место?

— Губите се! — дрекну Рисер-Хансен.

— Један пословни предлог, — рече гроф, пребацујући ногу преко оградe. — Ако неко од вас госпoде зажели да добије овај мали талисман, нека само изволи да нас посети.

Он тобоже немарно разгину капут и показа нам округло блистав предмет који се, као часовник, њихао на ланчићу. Била је то златна медаља Атлантиде!

Полетех ка оградe, Али, дрски посетилац скочи у барку и отисну се од брода.

— Изволите доћи код нас, драги пријатељу, — довикну ми кроз смех. Сад смо познаници!

Река на дну океана

„Пирати XX века“, „Напад на истраживачки брод“ — Забога, каква бих сјајан наслов могао дати свом извештају о овом сукобу на мору (као окорели новинар већ сам био навикао да мислим „у насловима“). Ватсонова прича, његова смрт, „Звезда мора“ и њен чудни „владар“, најзад та златна медаља која је за тренутак засијала међу његовим прстима — ланац догађаја све више је растао.

Треба одмах саопштити Хигинсу и властима у Понта-Делгади да гроф Танди има директне везе с Ватсоновим убиством. Како би се иначе златна медаља нашла у његовим рукама? Због тога замолих „стараца“ за дозволу да ступим у везу с копном.

— Идите дођавола, Свенсене! — љутито ми одговори он. — Довољно је већ то што сте нас увукли у незгоду са овим пробишветима. Они свакако верују да смо ми дознали тачне координате Атлантиде и да

сад покушавамо да извадимо с дна те проклете дукате.

Он је, очигледно, био у праву. Гроф Танди и његова банда мислили су да ми је Ватсон рекао где треба тражити Атлантиду. А црница који ме је звао са обале вероватно је послао гроф Танди да би ме домамно пиратима и спречно ме да се вратим на „Викинг“. Тај црнац прислушкивао

је мој разговор с Ватсоном, претварајући се да чита новине. Одмах по мом доласку на брод дигли смо сидро и отиснули се на море. Зар то за њих није био најбољи доказ да држимо у рукама тајну Атлантиде и да смо похитали да то искористимо.

Како убедити грофа Тандија да је у заблуди?

А можда се варамо ми, а не он? Можда смо се, случајно, зауставили ради наших истраживачких радова баш на оном делу океана где се налази потонула Атлантида,

чије су координате ти бандити извукли од Ватсона?

Сад нам је читав посао био покварен. Увече се јахта укотвила на сто метара од нас, истакнувши на јарбол бели фењер: „Стојим на сидру“.

Сутрадан изјутра, капетан, првенији у лицу но обично и гледајући некуд у страну, пренесе нам наредбу шефа експедиције. Диши сидро и прећи у други рејон.

Терне Паулсен и други стручњаци били су позвани на саветовање у кормилареву кљуцу. Вративши се, он ми рече: — Идемо у квадрат 412—06, око стотину миља западно одавде. То је, такође, мада испитана област. Тамо је само једном, и то веома кратко време, боравио океанографски брод „Антарес“.

Те вечери се у трпезарији илеу чуле уобичајене шале. Сви смо се осећали некако нелагодно због присилног бекства. Рисер-Хансен уопште се није ни појавио за столом.

Ноћу сам се дуго превртао у својој уској, као школска клупа постељи, пребирајући у памети све беоцуге ланца овог загонетног догађаја. Зашто се Ватсон обратио својом причом баш мени? Зашто није отишао Хигинсу или право тим гусарима? Што сам више о томе мислио, у глави ми је била све већа збрка.

Најзад сам заспао тешким, немирним сном. И готово одмах, како ми се учинило, пробудио ме је звучни капетанов глас:

— Цела смена на палубу! Спустите сидро!

Мене се лично ова команда није тицала. Али, откуд у капетана овако весео тон? Чему се он то радује? Немогућно је да смо већ стигли на одређено место: кроз округле прозоре на кабинни тек се наслућивало свитање.

На палуби су били сви наши научници. И сви су, као по команди, гледали у воду. Ја такође погледах преко оградe, али не видех ништа!

— Шта се то догађа, Терне? — запитах Паулсена.

— Преспавало си читаву ноћ, а ми смо за то време нашли нешто веома занимљиво. Реку, изгледа.

— Реку? Где?

— Тамо, — показа он главом преко оградe. — На дну океана.

(Наставиће се)

ИЗ ЖИВОТА ПРОНАЛАЗАЧА

Жакар

У другој половини 18 столећа Лион је личио на огромну ткачницу, у којој се цео дан чуло зрљање вретена. Људи, жене и деца били су од јутра до мрака заробљеници свилених и других нити, које су се без прекида намотавале на цевчице и одмотавале о њих. Ткачнице су одгајивале — како се говорило —

цвасте људе: танконоге, погрљене и болешљиве. Њихов говор био је полаган и тешко су се изражавали. Били су необразовани, јер су на повоо ступали још као деца, а испуних десет година, не отицавши да заврше никакву школу. За свој рад добијали су бешке плате. Посматрајући све то, један дечак је са страхом гледао како се приближава дан кад ће и он ући у малу ткачницу свога оца. Тај дечак звао се Жозеф-Мари Жакар. Рођен је 7 Октобра 1732 године.

Жакара је болела тешка судбина његових суграђана и, мало помало, у њему је дозрела замисао о машини која би елаксала рад ткача. Али, избила је Француска револуција и Жакар, ометен бурним догађајима, не могаде да ту замисао приведе у дело. Доцније, живећи у беди и утучен због сивољаве ширки, морао је да се са женом лати плетења сламних шешира.

Тек у 48 година, захваљујући неколицини пријатеља, успео је да конструише своју машину, а то само у најглавнијим потезима. Као награду за труд примио је — бронзану медаљу. Једног дана у његову радионицу дође неки високи државни функционер, који одмах обавести владара о Жакаровом изуму.

Вала напоменути да су и пре Жакара људи покушавали да отворе машине које ће заменити рад ткача, но оне су биле или прескупе, или сувише сложене. Нарочито су се истицала два изумитеља, Фалкон и Вокансон, чијим се искуствима користио и сам Жакар.

Жакару је било шездесет година кад су његови аутоматски разбоји почели да израђују штофове. Али, он није осетио радост због свог изума. Једни су му оспоравали проналазачко право, други су говорили да разбој упропаштајује тканину. Најзад, морао је да тражи заштиту изабраног суда, пред чијим је члановима приказао цео поступак ткања. Добио је спор, али су

га чекале нове недаће. Војећи се да ће их аутоматски разбоји избацити на улицу, ткачи су одлучили да проналазача баце у Фоку. Сукоб се ипак срећно завршио и Жакар је после извесног времена добио златну медаљу, последњу у свом животу, јер је умро 1834 године.

Уместо код зубног лекара — код јувелира

Кад Бернарда Саундерса, власника једног хотела близу Дербија, у Енглеској, заболи зуб, он не иде зубном лекару, већ јувелиру. Наравно, Саундерсови зуби пломбирани су дијамантима, од којих сваки вреди по 300 долара. Ово, наравно, није ни мање практично, јер су услуге зубних лекара много јетиније од услуга јувелира.

WALT DISNEY'S

Најзгод- ЛУЛА МИРА

НА ВРАЦЕВ ЗНАК, ПОГЛАВИЦА ЈЕ ДОПУСТИО БЕЛОЛИКИМА ДА УЉУ У ШАТОР У КОМЕ ЈЕ ЛЕЖАО МАЛИ ГРОМ...

ПОСЛЕ БРЗОГ ПРЕГЛЕДА, ДОКТОР ЦОН ПОСЕЖЕ ЗА СВОЈОМ ТОРБОМ...

КАКВИ СУ ИЗГЛЕДИ...?

ПРЕ ЈЕДНОГ ЧАСА БИЛО БИ ПРИЛИЧНО ЈЕДНОСТАВНО! АЛИ САДА... НЕ ЗНАМ!

КАД ЈЕ ДОКТОР УЗЕО ИЗ ТОРБЕ СКАЛПЕЛ, ПОГЛАВИЦА ЖУРНО ПРИЂЕ... НА ЛИЦУ СУ МУ СЕ ОГЛЕДАЛИ СТРАХ И БЕД...

И ДОКТОР ПРУЖИ ПОГЛАВИЦИ СВОЈ ЛОВАЧКИ НОЖ...

СМРКНУТА ЛИЦА, ВУЧЈИ БРАТ ЈЕ ПРИМИО НОЖ... СПРЕМАН ДА ГА УПОТРЕБИ НА ПРВИ ИЗДАЈНИЧКИ ИЛИ ПОПРЕШАН ПОКРЕТ БЕЛОГ ВРАЧА!

ДОКТОР ЦОН ПОЧЕО ЈЕ СУДБОНОСНУ ОПЕРАЦИЈУ...

КОЈА ЈЕ ОВО ЖИВОТИЊА?

Животињу чији вам пртеж доносимо ретко можете да видите и по већим зоолошким вртovima. Не треба да вас то чуди, јер она живи само у источним деловима Јужне Америке.

Ова животиња може да буде дуга и до 1,30 метар, али највећи део отпада на дугачки, длаком обрасли реп. Лукава је. Ноћу спава сакривена у високој трави или шиљу. Кад спава, онда савијено тело покрива дугачким и китњастим репом. Њушка јој је продужена као у неку цев. Храни се мравима и црвима, чије гарде станове разара јаким канџама предњих ногу. Лепљиви и дугачки језик завлачи у мравњаке и термитњаке и када се на њему накупи довољно мрва или црвића онда га увлачи у уста, која су иначе мала. Језик може да извуче и увуче веома брзо, и то по више пута за кратко време. Спора је при кретању, тако да се може лако ухватити.

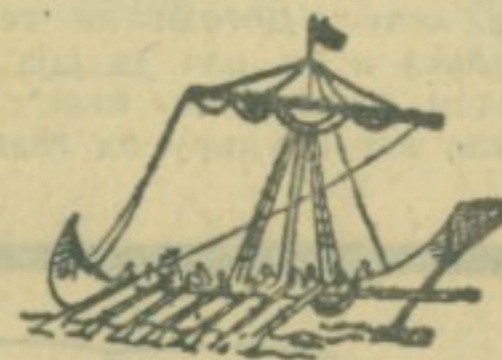
О овој животињи учили сте у школи. Да ли можете да се сетите како се зове?

(Гривој)

ПРЕЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Лађе старих времена

Стабло дрвета било је један од првих пловних објеката. Отада је прошло много времена, те су стари бродови давно ишчезли. Овде ћемо донети неколико типова бродова из прошлости.

РИМСКИ РАТНИ БРОД

ГАЛИЈА ИЗ XV ВЕКА

БРОД СТАРИХ ВИКИНГА

РАТНИ БРОД ИЗ XIX ВЕКА

ШАЉИВА ПЕСМА

Шаљива песма по Теорији књижевности је ублажена сатира, а сатира је песма (или проза) која на духовит начин исмева рђаве навике људи, друштва и времена, у намери да све то поправи. Шаљива песма има мање-више све особине сатире, те се често меша с њом. Али, шала у шаљивој песми је наивнија од праве сатире и прелази у хумор.

ТВРДИЦА

— Басна —

— Што сам јадан и несрећан, — јадао се тврдица своје суседу. — Ноћас су ми ловци украли скривено благо које сам у башти закопао, па ми наместо блага ставили у ја ми камен.

— Не кукај, комшија. — рече му сусед — јер ти и онако ниси користио своје благо. Замисли да је тај камен твоје благо, па ћеш се умирити и нећеш осећати да си сиромашнији.

— Ах, па да и нисам сиромашнији, мене бес хвата кад помислим да је неко богатији од мене. — одговори тврдица.

НЕМОГУЋНО!... АЛИ ИТАК...

У средишту света налази се Сунце, а око њега се окреће Земља, по кругу који претставља тачку у поређењу с величином звезда некретница. — Тако је много пре наше ере учио Аристарх са Самоса. — То је немогућно. — одговарали су готово сви научници, са Аристотелом на челу, у току следећих 20 векова. — Како се може замислити да се тако огромно и тешко тело као што је Земља може окретати? Не. Земља лежи непомицно у средишту васионе, а Месец, Сунце и све звезде окрећу се око ње.

И још један „доказ“. Пошто сви предмети падају на Земљу, а за њу саму не примећује се да пада, сматрало се да и због тога она мора бити у средишту света и непомицна. Тек Коперник, Кеплер и Њутн успели су да докажу да кретање Земље није немогућно, него стварно.

— Будала хоће да преокрене целу уметност астрономије, али Свето писмо нам каже да је Исус Навин зауставио Сунце, а не Земљу!

Тако узвикује Мартин Лутер за кога је једини извор знања било Свето писмо. А у њему стоји да је Сунце стало напред неба и није се нагло западу готово цео дан, док се водила битка између Израјљана и Аморејаца. Иако су много времена пре Лутера слободом-

ни научници знали да се Земља обрће око своје осовине, те да само зато привидно изгледа да Сунце обилази око ње, ова истина тешко је продирали. Мислило се да би се, ако се Земља заиста обрће, човек који би отскочио увид до чекао на ноге много западније од онога места са којег је отскочио. Пошто се то не догађа, значи да Земља мирује. Али, закони кретања који су откривени у XVII веку разбили су и ову вековну заблуду.

— Месец је сличан Земљи. То је тамно тело осветљено Сунцем, на коме се налазе брда и равнице. Сунце није никакво божанство, већ усижана лопта.

Ово су речи филозофа Анаксагора. Перикловог учитеља, речи које га умало нису стаде главе. У то време људи су у небеским телима видели божанске ватре, савршене, вечне, непроменљиве. Стога је Анаксагора сматран за безбожника који хули на веру и не поштује богове. Осуђен је на смрт, али је Перикле, његов велики поштовалац, успео да ову казну замени прогонством. Када је, скоро две хиљаде година касније, Галилеј кроз свој први дурбин погледао Месец, уверио се да је у праву био Анаксагора, а не његове судије.

Још у Старом веку било је научника који су у кометама видели права небеска тела. То

је било мишљење питагорејаца, па и Аполонија из Минда. Али, држећи се заблуде да су небеска тела непроменљива, остали нису хтели да ставе комете у исти ред са звездама и планетама. Сматрали су их за земаљска испарења која се запале у високим областима атмосфере. Тек у XVI веку и

касније, пошто су проучене путање неких комета, људи су се уверили да су то небеска тела, као и да на небу може бити промена.

— Бесмислено је веровати да испод нас постоје људи, антиподи, којима Сунце излази

кад код нас залази — тврдио је свети Августин.

— Ко може бити толико безуман и веровати да постоје људи којима су стопала изнад главе, код којих дрвеће расте надолу, а киша пада у супротном правцу? — пита се Лактанције, заједно с многим другим црквеним и световним писцима.

А Магелан је обишао целу Земљу, био са својим пратиоцима антипод за људе у Европи. Сунце му је излазило када код нас залази, па ипак — ноге су им увек биле доле а глава горе, и киша им је падала из облака према Земљи, као и код нас. Не постоји један апсолутни правац доле, него је то правац по коме падају тешка тела, а он је управљен према средишту Земље. Пошто је Земља лоптаста то људи могу ићи свуда наоколо по њеној површини и увек ће им правац према средишту Земље бити — доле.

Херодот прича:

— Нехос (египатски владар) послао је Феничана да на бродовима обиђу земљу изнад из Арабљанског Залива и да се врате преко Херкулових Стубова (Гибралтара). Они су напустили Еритрејско (Црвено) Море и после више година вратили се у Либију и Египат. Тада су причали — ја у то не верујем, а ко хоће може веровати — да им је, када су пловили око Либије (тако се онда звала цела Африка), Сунце било са десне стране.

На северној полулопти Земље, кад се иде према западу као што су Феничани пловили, Сунце може бити само с леве стране, тј. према југу. Зато Херодот није веровао у причање Феничана. Али на јужној полулопти Сунце је у подне на северу, а не на југу као код нас, дакле с десне стране када се иде према западу. Ово је истовремено најбољи доказ да су Феничани том приликом заиста опловили око Африке, у шта су неки сумњали.

Кад је Шајнер, 1611 године, опазио дурбином пега на Сун-

цу, ово откриће саопштио је прво своје претпостављеном, језуитском провинцијалу Теодору Бузеу.

— Немогућно је да на Сунцу има пега, — одговорио му је овај. — Ја сам више пута прочитао Аристотела од прве до последње стране и нисам нашао да се ништа слично поминае. То значи да Сунчеве пеге не постоје. Оно што сте видели или је настало услед вашег лошег вида, или су то мрље на стаклима вашег дурбина.

Данас ове речи затуцаног схоластичара код нас изазивају смех, али он сам искрено је веровао да је немогућно наћи мрље на Сунцу, телу начињеном од чисте ватре.

— Доказано је да је човеку немогућно да се вештачким крилима или другим средствима уздиже у ваздух, или да се макар само одржава у ваздуху. Човек је створен за Земљу, а крилати створени за ваздух. Не покушавајмо да прекршимо законе природе!

Овако се изразио Лаланд, чувени француски астроном, поводом неких покушаја летења. Само две године касније, једног јуноског дана 1783, полетео је у небо балон браће Монголфије. Балони напуњени топлим ваздухом или водоником лакши су од ваздуха у атмосфери. А шта би тек Лаланд рекао да је могао видети данашње авионе, тешке по више тона, како се, лако као птице, и брже од њих, дижу у

ваздух, не кршећи, већ потврђујући законе природе.

После проналаска парне машини, смели конструктори почели су правити планове за железницу која би се кретала догле нечувеном брзином — од 20 километара на час. Многи научници устали су тада против ових пројеката, тврдећи да је при тако великој брзини би се поразбољевали, можда и умрли, а они који би гледали воз док јури толиком брзином добили би вртоглавицу.

Ове примедбе нису омеделе предак. Возови сада прелазе више од сто километара на час модерни авиони су бржи од звука, а човек који седи у њима не осећа се ништа горе него у старинском дилижансу.

Едисонов фонограф требало је да испитују стручњаци и издоже своје мишљење о њему. Један од њих, познати научник Жан Бујо, кад му је приказана справа која говори, развикао се:

— Искључено је за сва времена да се чудо човечјег гласа репродукује апаратима направљеним од дрвета или метала!

Био је убеђен да је ту у питању човек који говори из трбуха. А данас, не само да је грамофон приступачан свакоме, него се људски глас преко радио-таласа преноси брзином светлости око целе Земљине лопте.

„ШУМСКИ ЧОВЕК“

3 ен Греј, амерички писац, родио се 1875, а умро 1939 године. Он спада међу најчитаније америчке писце путописних романа и описиваче живота колониста у пустињама америчког Дивљег Запада. Теме његових многобројних авантуристичких романа и кратких прича највећим делом су из живота на Западу, и то средином 19 века. Он даје ликове обичних људи из тог времена и из тих предела: јахача, насељеника, Индијанца, итд. Нарочито су му снажно обојени описи прерија и хаљона. Његове приче одишу често и мелодрамом. Истина, оне имају снагу и опису топографских детаља, али су нестварне у опису карактера и ситуација. Био је веома плодан писац, али је највише познат по својој првој популарној новели „Јахач пурпурне полане“. Познатија његова дела су: „Бети Зејн“, „Закон мормона“, „Златна пустиња“, „Усамљени пут“, „Тајанствени јахач“, „Грмљавина стада“. Та и друга дела преведена су на многе стране језике, па и на наш. Теме неких његових прича успешно су пренете и на филм, а обрађене су и у облику стрипа. Један од њих је и стрип „Шумски човек“, који почињемо да објављујемо у овом броју.

Колекција живошњих гласова

Од рике лавова до „песме“ зриваца, сви они бескрајно различити гласови који потичу од животиња биће отсад сачувани у једној магнетофонској колекцији која се налази у Библиотеци природних наука Корнеловог универзитета у САД. Колекцијом управља Међународни комитет за биологију акустику, основан 1956 године, који сачињавају научници из разних земаља.

Магнетофон је и досад чинио велике услуге биологијама који проучавају звучна средства за споразумевање међу животињама. Међутим, временом се нагомилало толико регистрованог материјала да се у њему није више било лако снаћи, а, сем тога, он се чувао у лабораторијама у које истраживачима није увек дозвољено приступ. Зато је утолико важније стварање ове нове колекције, која ће бити међународни магацин животињских гласова, доступан научницима свих земаља и народа. Комитет ће сваке године објављивати сребрен преглед материјала којим располаже.

Бисери ог рубље крљушци

Јапанска индустрија усавршила је нов начин производње вештачког бисера. Као сировина употребљава се крљушт једне врсте рибе која има доста у водама Јапана.

Практична комбинација сјола и шорбе

Најновији изум, четвртаст ето направљен од пластичне материје, чије су стране дуге 76 сантиметара, корисно служи за време лета, на плажи и на излету, јер се може употребити и као торба и јастук. Кад се надува, висок је 30 сантиметара, те је погодан за обеду и друштвене игре. Кад се испушта, у њему може да се понесе пртљаг у тежини од десет килограма.

ОНО ШТО ДРУГИ НЕ МОГУ

Живи свет је део разноврсну храну, а ли инсекти свакако најнеобичнију. Постоји шест врста инсеката која се готово искључиво хране запущачима на боцама за вино. Тако су ти инсекти, према једној чудној статистици, у току последњих столећа нанели милионске штете произвођачима вина у Француској, Италији и Шпанији.

Једна врста јеленка која живи у апотекама и дрогеријама употребљава за исхрану 45 разних хемикалија, међу којима и веома опасне отрове: аконит, никотин, беладону и стрихнин. Тај јеленка радо једе и кремове за улепшавање, а опијум му је најлепша посласница. Чак и све врсте инсектицида једе с правим уживањем кад год му се за то укаже прилика.

Неке мушице могу да живе само у средини која се одликује најјачом соном концентрацијом. Постоје и такве које цео живот проведу у рудницама соли у Чешкој, док ларве неких њихових америчких сродница могу да опстану само на површини сланих језера. Има и мушица које могу да живе само у води чија температура никад није нижа од 50 степени, а једна друга врста проводи живот у — нафти. Оне дишу помоћу нарочите цевчице која, као перископ, штрчи изнад површине течности.

И термити имају изузетан прибор за варење. Чак су у стању да сваре целулозу, захваљујући сићушним микробима који живе у њиховим цревима. Они целог свог века

глобу разне производе који садрже целулозу. Но, и поред овако једноличне исхране, неке врсте могу да живе веома дуго. Тако је за једну бубу из групе тврдокрилаца утврђено да је живела 45 година. Ларве једног другог тврдокрилаца, церамбикса, годинама живе заточене у грађевинском дрвету, мада је оно узим-

трајни век нимфе, једна врста црчкара, морају да се развијају десет до петнаест година под земљом, где буше тунеле у потпуном мраку. Занимљиво је да су неки подземни термити прави пољопривредни стручњаци. Као што људи гаје пшеницу или поврће, они под земљом гаје гљиве које им служе за храну. Амазонски мрав са сунчобраном има у том свом покретљивом више врста гљива и паразита којима се храни. Инсекти, ти прастари становници земље, на којој живе

дано у зграду и са свих страна опкољено бетоном или циглама. Неки ће дуго издржати и без икакве хране. Једна коксинела, врста бубамаре која живи у Америци и храни се корењем, поставила је не обичан рекорд у гладовању, јер је провела пуних седамнаест година без хране, у потпуно сувој средини.

Пре но што изиђу на светлост да проживе свој кратко-

милионима година дуже него људи, претстављају изванредно специјализоване организме, који се често хране искључиво једном врстом биљака, хемијских материја или других инсеката. Тако купусни лептир увек полаже своја јаја само на купус. Догоди ли се да купуса нема, или да јаја грешком доспеју на салату или кељ, ларве умиру од глади.

БОГОБОЈ АТАНАКОВИЋ

Своја путничка писма, објављивана током шест месеци у „Српским новинама“ 1850 године, Богобој Атанаковић потписивао је са — „Српски путник“. Тада је он већ био познат писац радо читаних новела, присталица Вука Караџића и пријатељ Бранка Радичевића и Ђуре Даничића. Кад је по други пут кренуо на путовање „за изваншњи свет“, он је то учинио, изгледа, из интимних разлога. Слично као и његов јунак Младен у роману „Два идола“, тражио је утеху због неуспеха у једној романтичној повести. А кад је писао „Два идола“, Атанаковић се прилично користио оном што је видео на свом путовању: у првом реду појединим пределима, кроз које је путовао да прође и његов очажни Младен. Према томе, ово друго путовање тада 24-годишњег Богобоја Атанаковића, на

које је он пошао да разбие своју сету, било је од користи и за српску књижевност. Али, док је у свом роману био претежно романтичан и сентименталан, у „Писмима српског путника“, био је стваран, а још стварнији у свом „Дневнику“, који је водио на српском, а делимично и на француском језику.

Прво путовање Богобоја Атанаковића у иностранство било је у јесен 1848 године. Тада је он морао да напусти своје родно место Бају и Војводину као политички кривац. И он је, као и Светозар Милетић, дизао народ на буну, а на чувеној Мајској скупштини у Карловцима носио је српску заставу. Његов пут га је тада водио преко јужне Немачке у Париз, а вратио се годину дана касније преко Беча, Граца, Барајдина и Загреба, где је упознао Људевита Гаја и побратимно се „са честитом омладином југословенском“ (он то пише 1849 године), због

чега је био неискрено весело и задовољан. Тада је упознао и дивне пределе Хрватског Загорја, које је заволео исто као Фрушкогорске и касније их истицао изнад најлепших које је на свом другом путовању видео у Немачкој.

Године 1850, крајем јула, Богобој Атанаковић кренуо је на пут из своје „убаве Баје“, коју, додуше, назива тако и у својим новелама, али је у својим путничким писмима баш много не хвали. Баја је тада имала преко 6.000 словенског становништва, највише Хрвата — Буњевца. До Пеште возио се колима — „без јапуцета, без торбе и печеног ћурка“ — а од Пеште до Беча лађом, и то готово усамљен, јер није имао друштва. Револуција у Мађарској била је тек угушена и високо друштво одвајало се од бунтовничких грађана, који су за њега сви били подозриви. „На крају лађе види човек само два-три укрћена млада човека са цигаром у зубима и неколико паунастих госпа и госпођица, с којима се тек на наочаре може разговарати“.

дело и да му се истински диви. Гледајући дела ових великана, Атанаковић не може а да се не сети и тадањих српских уметника, нарочито Павла Симића и Вулетиха, „и још њих неколико који су сад ускрсли са својом вештином, отимају се, крише се, па ко зна за њих? Ко их је потражио, да ако их и не подигне, а оно да их охрабри у њиховом тешком предузећу? Само њихов племенити дух и њихове тежње, а често, врло често, њихови велики јади“. И када је у позоришту гледао тада чувену француску глумицу Рашел, сетио се наших спромних и трудољубивих војвођанских позоришних дилетаната, међу којима је такође било талената. Нарочито је помињао на младу српску глумицу Деметровићеву, „која је за кратко време свог глумовања пробудила наде на све стране“. Говорећи о Рашел, он каже: „Па опет једна лепотица, коју сам на српском театру видео, у стасу, и лику, и нежности, у окретности, у изражајним пртима на лицу, много, врло много личи на Рашелу“.

Из Дрездена је Атанаковић отишао у Лајпциг, који је највише желео да посети због „берзе немачких књижара“, чувеног лајпцишког књижарског сајма. Упоредивши српске и немачке читаоце, он је изнео ову кратку али врло интересантну карактеристику: „Немци имају јаки књиже читави, а мали књиже купујући публику. Код нас је баш противно: код нас се књиже врло добро и врло много продају, ако расудимо колики је наш читајући публику... Али ја познајем много њих који скоро сваку књигу купе, а ретко коју читају“.

Богобој Атанаковић наставља своје путовање. После Лајпцига — Хале, потом Берлин, Хамбург и Лондон. На повратку је поново свратио у Париз, а у Италију је прешао преко Светог Готхарда, „страховите, вековечитим снегом покривене горе“. Тај прелаз оштрио је описано у роману „Два идола“. Крајем јануара 1851 Атанаковић је поново био у Баји, а те исте године објавио је и први део овог романа, који је писао под још свежим утисцима са свог недавног путовања.

је овај. Она му је лепша од Тирола и „сва четири (кантона) Швајцра“. „Кад би у Србији купке се подигле, и само мало на глас дошле — а дошле би јамачно за кратко време — онда је томе наравно следство да би се одмах добре цесте морале градити од Београда и других крајева до тих купки (бања). Ето ти напретка у смислу комуникације“.

Из Прага је Атанаковића пут водио у Дрезден. У једном писму он описује своје путовање реком Лабом, која је тада била на граници Аустрије и Немачке. Немци су много хвалили лепоту пољских предела, али Атанаковић се није учинило да су вредни толике хвале. „Нек нисам који сам, ако Фрушка Гора и Хрватско Загорје нису

више дражесни, ако не носе на себи више природне красоте него ове горе овде! Па ко је икад написао само једну књигу о Загорју и Фрушкој Гори, ко је нацртао само и једну слику о овим лепим м. тима“.

У Дрездену су за Богобоја Атанаковића постојале само „две дивоте, два драга камена која га осветљавају и красе“ — галерија слика и позориште. И он је уживао и у једном и у другом. У галерији слика нарочито истиче сикстинску Мадону, ремек-дело Рафаелова, и Корелову Богородицу с малим Христом — „створове човечјег искуства и савршенства“. Иначе, помиње и друге уметнике: Микеланђела, Рубенса, Ван Дајка, Муриља итд. и по свему се види да је умео да осети уметничко

НЕОБИЧНИ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Има више врста музичких инструмената, а они се углавном деле у три групе: дувачке (дрвене и лимене), гудачке (са жицама) и на ударалке. Овде ћемо се укратко осврнути на ударалке, у које спадају разне врсте добоша, тријанголи, санови, там-там, кастањети, затим такзовани немусикални ударајући инструменти и музички инструменти који дају одређену тонску висину: звона, цесте, пауке, глосенцил, тубафони, ксилофони итд. На нашој слици види се извесан број необичних инструмената које употребљавају неки народи у разним деловима света. Овде их има 29 и сваки је обележен бројем. То су: 1) инструмент „водо“ са Мадагаскара; 2) дахомејска харфа; 3) судански добош; 4) нигерска харфа; 5) инструмент од бамбуса са Јаве; 6) индиска гитара; 7) монголска виолина; 8) добош племена Кафра; 9) судански там-там; 10) судански ксилофон; 11) там-там са Цејлона; 12) виолина са острва Реинлона; 13) бароцски ксилофон; 14) монголска харфа; 15) кинески шешир и цез; 16) шкот-

ске гајде; 17) арабљанска виолина; 18) банцо; 19) виолина са Салина; 20) флекстон; 21) гајде из Лимузена; 22) америчка харфа-гитара; 23) музикална тестера; 24) фантастична виолина; 25) симфоничне чаше; 26) окарина; 27) симфонична звона; 28) вијела; 29) симфонични прапорци.

— Кад се човек у вагону на које место посади, — прича Атанаковић — чује звону, које је знак за полазак, после чује звиждање и хуку од машине, с десна и с лева види пределе, који се тек укажу, да му опет ишчезну испред очију. Још једно село није ни изгубио из очију, ето, укаже му се друго; сам себи не верује, чини му се да је спсена или сан кад му после неколико сати рекну да је тамо где је доспети желео. Шта би рекли наши делови који су тестамент градили, кад су се дивали на пут од 20 миља, да онако нешто васкрсну па да им човек ово приповеда? Рекли би јамачно то што су рекли наши сељаци једном младом човеку из свог места, који је по свету ходио, па у приповедању шта је у свету видео казао им и за железницу: „Честит дечко, само штета што толико много лаже!“

На путу до Прага Атанаковић је прошао и кроз један тунел „здраво мрачан“. И кад човек из њега изиђе па угледа диван предео, чини му се да је из пакла у рај ушао! „А што се тиче кондуктера, он је на „огњеним колима“ неприкосновен. Јер што он рече, то путници морају да верују. Он извикује станице, а кад извикне и путничкову, више нема сумње и приговора. Треба се спремати за излазак, возња је окончана.“

Из Прага је Богобој Атанаковић отишао у Карлове Вари, тада већ чувену светску бању. Он се диви прекрасној природи, за коју његово перо нема снаге да је опише, али као српски родољуб он у исти мах указује и на кнежевину Србију и њене лепе и лековите бање, које би требало уредити па да сав свет тамо похри. Србија има, каже он, и лепших предела него што

МАЛЕ ЗАНИМЛИВОСТИ

МАШИНА ЗА МЕРЕЊЕ СТАРОСТИ ДРЕВЕЋА

Један шведски научник израдио је машину за одређивање старости дрвећа. То је, у ствари, комбинација микроскопа и електронског бројача. Ако се узме срж из дрвета и стави у машину, аутоматски се добија број прстенова и растојање између њих. На тај начин стручњаци могу да одреде старост дрвета, као и начин на који је расло, и да, на основу тога, са сигурношћу израде програм сече.

СТАЛНО НАСЕЉЕН ОД СВОГ ПОСТАНКА

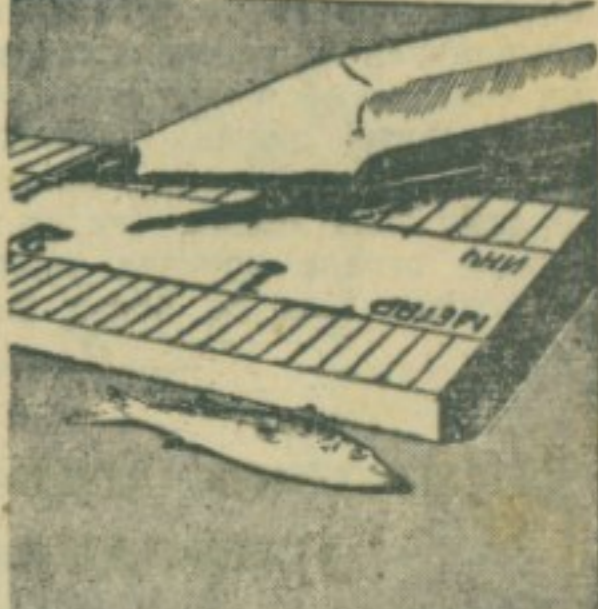
Главни град Сирије, Дамаск (Dimishk esh Sham, што на

турско-арапском отприлике значи: радност, занат) најстарији је град на свету који је стално био насељен од свог постанка — од пре 4.000 година. Под називом Timasku, Дамаск се помиње у једном спису из 15 века пре наше ере. На свету постоје и старији градови, али они су у току историје — привремено или сасвим — бивали напуштени. Данас је Дамаск важан трговачки и индустријски центар, са око 400.000 становника.

СВАКИХ 30 СЕКУНДИ ЈЕДАН СНИМАК СУНЦА

Пред сам почетак Међународне геофизичке године, на Сунцу су се десиле велике експлозије, па су се осталим научницима који посматрају Сунце придружили и Аустралијанци. Помоћу специјалних апарата, научници из Сиднеја непрекидно посматрају Сунце од 1 јула и сваких 30 секунди добијају по једну фотографију онога што се догађа на њему и у његовој атмосфери. Сматра се да ће се укупно начинити 250.000 фотографија. Аустралијски научници у овом послу сарађују с научницима из 40 станица у разним деловима света.

НАЈМАЊИ КИЧМЕЊАК

Пандака пигмеа, риба најмање у водама Филипина, најмањи је кичмењак који је досад откривен на земљи. Просечна дужина ове рибе износи свега око пола инча (1 инч=2,54 сантиметра).

ПУТАЊА ЗЕМЉЕ ОКО СУНЦА

Земља обилази око Сунца и то од запада према истоку. То је такзовано годишње земљино кретање или револуција, а сама путања којом се Земља креће назива се еклиптика. Обилажење траје 365 дана и 6 часова.

ХА! ШТА КАЖЕШ НА ОВАЈ ЗВУК? ДИВАН ЈЕ, ЗАИСТА ДИВАН! САМО МИ МОЗАК ПРОБИ!

А САДА ИДЕМ ДА ОДУВАМ ЈЕДНУ СЕРЕНАДУ! ЈЕ ЛИ? АЛ' НЕ СЕ ТА ОБРАДОВАТИ!

СИРОМАХ ДУМБО! НИСАМ СМЕО ДА МУ КАЖЕМ ИСТИНУ!... НЕМА СЛУХА БАШ НИМАЛО!

АХА!... СЕТИО САМ СЕ КОМЕ ЋУ ДА СВИРАМ! КОКИ! И ОНА ИМА ДИВАН, ЈАК ГИАС!

НАСТАВИТЕ СЕ

Топи

И ОД ВАТРЕ И ОД ВОДЕ

Дали сте икад помислили да у вашој башти живи један од највећих непријатеља човека? Реч је о малом, обичном скакавцу, који се под извесним условима претвара у праву напаст за човечанство. Он је у стању да доведе до гладовања четвртину становништва на земљи.

Скакавац из ваше баште није опасан, јер је усамљен. Али, у топлим земљама и полупустињама није тако. За време родних година ови инсекти се множе фантастичном брзином, а потом, ако наиђе суша, просто преплаве области где има највише паше. Тамо настаје брзо укрштање и мењање извесних карактеристика. Уколико више једу, утолико се брже плоде, тако да њихов број достиже астрономске цифре: пет хиљада јаја на квадратни метар.

Чим мало одрасту, скакавци почињу да се расељавају. Тешко оним крајевима на које слете, јер понекад та јаја броје по 500 милиона инсеката.

Скакавци лете невероватно далеко. Било је случајева да су примећени на више од 6.000 километара од места где су се излегли. Сретани су и над океаном, готово 2.000 километара далеко од најближег копна. Обично лете ниско, али се догађа да прелазе и планине високе 5.000 метара.

Скакавци лете као авиони. Имају два пара крила: једна су од чврсте материје и постављена, као авионска крила, док су друга витка и вибрирају за време лета, претстављајући тако елисе авиона. Вилице су им мале, али необично снажне.

Претпоставимо да се једног лепог сунчаног дана налазимо усред младог жита. Одједном, на хоризонту се укаже некакав таман облачак, који нам се брзо приближава, растући све више и више. Ускоро закљони сунце и ваздухом се разлегне пригушено зујање. А тада, као по команди, облак се спусти на земљу. Сунце се опет појави, али поље није више зелено. Оно је потпуно покривено узаврелом тамноцрвеном масом. Скакавци савесно обављају свој „по сао“. Жито, лишће, стабљике — све је прождерано; остала је само гола земља. Чак су и дрвене ограде понекад упола изглодане. Кад се облак ин-

секата поново дигне, оставља за собом потпуно пустош.

Европа, у којој нема пустиња, претставља једини континент поштеђен од скакаваца. Уколико се негде и појаве, то је само у мањим размерама. Међутим, Јужна Америка налази се у непрестаном рату с њима. Недавно је Бразилија била жртва једне такве инвазије. Колона скакаваца широка деведесет километара летела је брзином од тринаест километара на час. За време тог дефилеа путевни су били блокирани, железнички саобраћај прекинут. Биланс: уништено 60.000 тона жита.

У Сједињеним Америчким Државама скакавци су у периоду између 1870 и 1880 године отерали стотине насељеника с њихове земље. Отада се стање само погоршавало. Да није било одбранбених мера, скакавци би у осам држава америчке федерације потпуно упропали пољопривреду.

Прву офанзиву светских размера против скакаваца организовали су Британци. То је било 1928 године, за време инвазије инсеката на Источну Африку. Тада је у Лондону био образован научни центар за борбу против њих. Том приликом је утврђено да су скакавци-путници потомство обичних скакаваца и направљена је карта земаља где се они легу и одакле полазе на своје далеке походе. У исто време, створене су многоброј-

не станице за посматрање у свим областима које пустоше скакавци. Захваљујући томе, изненађена више не може бити. Кад, например, једна станица јави да су из Арабије јаја кренула према Пакистану, пакистанске власти имају време да предузму потребне мере.

За време велике инвазије скакаваца 1951 и 1952 године, борбе су почеле на висоравнима Источне Африке. Скакав-

ци су кренули према северу, опустошили Етиопију и Ери-треју, а затим прешли Црвено Море и преплавили земље Средњег Истока. Али, тада су први пут наишли на организован отпор. У борби против њих учествовало је осам специјалних авиона и много стручњака. Авиони су били снабдевени великим резервоарима нарочите течности, алдрина, која је пре тога успешно примењена у Северној Африци. Са шездесет грама ове течности, помешане са четири литра воде, могу се уништити сви скакавци на површини од четрдесет акри.

Кад скакавци слете на земљу да преноће, они поново крену на пут сутрадан тек пошто сунце високо отскочи, јер чекају да им се крила сасвим осуше од ноћне росе. То је омогућавало члановима патролне службе да на кампама или на циповима обиђу велика просторства и заставицама обележе места која ће авиони касније, кад буду обавештени преко радија, надлетети и попроскати алдрином.

Кампања од 1951 године била је веома успешна и велики део иранске жетве био је спасен. Како се за идућу годину предвиђала још страшња јаза скакаваца, на многим подручјима Средњег Истока формиране су базе које су се припремале за нову борбу.

И тако из године у годину. Али, сви ти напори нису ни издалека довољни да учине крај овом непријатељу човечанства. Само широка међународна сарадња на овом пољу и знатно већа материјална средства моћи ће да донесу пун успех и спасу милионе људи немаштине и глади.

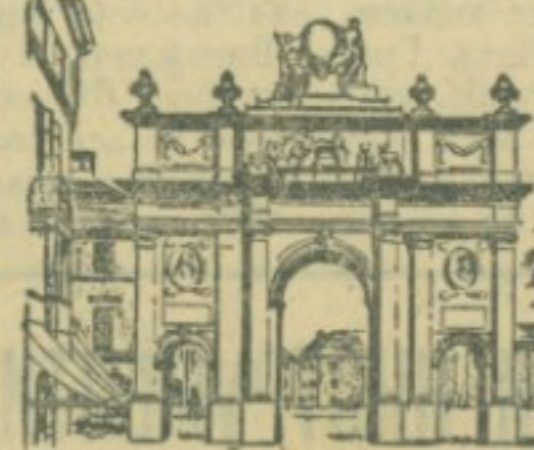
ВЕРОВАТИ

РОБЕНА СА ЗУБИМА

Џорџина Мак Мастер из Глазгова, у Шкотској, дошла је на свет са зубима, и то не само млечним већ и сталним.

СПОМЕНИК ВЕСЕЉУ И ЖАЛОСТИ

Триумфална капија у аустријском граду Инсбруку једном својом страном претставља спомен-документ о смрти цара Фрање I, док је њена друга страна усупона на дан же-

ниде његовог сина принца Леополда.

СТРАХ СЕ ПРОТЕРУЈЕ...

Кад је, 1759 године, Сијаму запретила опасност од стране инвазије, тадашњи владар Боромараја V

издао је закон којим се страх протерује из земље и свима поданицима забрањује да се боје непријатеља.

НАКРАЊИ ЕПИТАФ

На гробљу у Хомерфилду, у енглеској покрајини Сафоку, налази се надгробни споменик на коме је уклесана само једна реч: Ја.

Циновско мореко пристаниште у предграђу Париза

Недavno је у Паризу извршена једна анкета. Његови грађани требало је да одговоре на питање: „Да ли један брод из Ленинграда, Анверса или Француске Екваторијалне Африке може да доплови до Париза и да истовари на доковима Сене један део од 14 милиона тона робе која се годишње допреми за потребе француске престонице?“ Стигао је веома мали број одговора који су то потврдили, а остали су с потсмехом примили питање.

У мочварном и пустом парискном предграђу Женевије, удаљеном три километра од француске престонице, гради се највеће морско пристаниште на свету — које се не налази на мору.

Године 1948 на обалама Сене истоварено је 28.000 тона робе која је постигла морским путем, а прошле године бродови са океана истоварили су 720.000 тона. Радови на проширењу овога пристаништа омогућили су да већ сада могу да пристају бродови од 1.000 тона носивости, а кроз годину дана пристајаће и од 2.000 тона. Када се са Сене буду уклонили многобројни мостови, који су високи свега пет метара, онда ће моћи да пристају и још већи бродови. Женевије постао је већ једно од највећих пристаништа Француске, а ускоро ће ова необична лука, удаљена 200 километара од атлантске обале, моћи да прими велике прекоокеанске бродове.

ПОРЕКЛО ВИНА СА МАДЕРЕ

Неких 575 миља југозападно од Лисабона, острво Мадера греје се у оуптрпској клими. Његова вина имају изванредан укус и арому и већ одавно су на високој цени.

Португалци су открили ово лепо, шумовито острво у 15 веку. Да би искрчили шуму, први становници палили су велике ватре, тако да је острво годинама горело. Доцније је на њему засађена винова лоза, која је донета са Крита и из Грчке. Већ у 17 веку вина са Мадере постала су чувена у свету. Тврдило се да су она веома корисна по здравље. Тако је војвода од Веллингтона препоручивао сваком свом официру најмање 16 боца мадере месечно ради очувања здравља. Чак су даме на енглеском двору парфимисале своје марамице ароматичном „мадером“.

СВЕТЛЕЋЕ УНИФОРМЕ

Саобраћајци у западном Берлину недавно су добили светлеће униформе. Уствари, само на предњој и задњој страни опасача налазе се по три мале сијалице, које електричну енергију добијају из батерије сме-

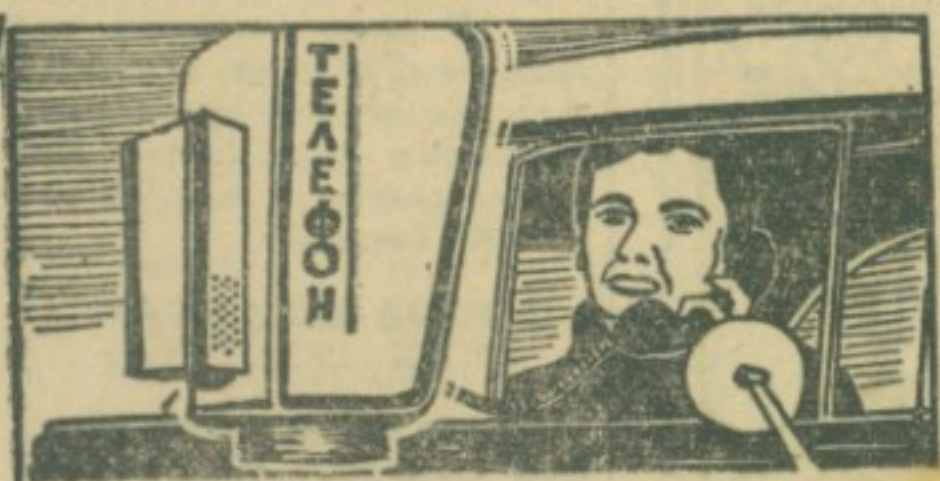

штене у цепу испод леве руке. Ова светлећа „дугмад“ саобраћајца пали чим падне мрак, али и дању кад је време маловито.

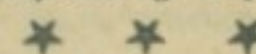

ТЕЛЕФОНИ ЗА ВОЗАЧЕ

Чикашка телефонска централа поставила је на ивици улица прометних улица телефонске кабине намењене искључиво возачима и уопште особама које се налазе у аутомобилу. Преминуће ових јавних говорница је у томе што

возач, ако жели да обави каква хитан телефонски разговор, једноставно притера кола уз тротоар, на место где се налази телефон. Он чак не мора ни да излази из аутомобила; довољно је да пружи руку кроз прозор, дохвати слушалицу и да на бројчанику окрене жељени број.

ЈЕДНА ОД ХИЉАДУ ТАЈНИ

Има много прича из животињског царства о љубави и бризи родитеља према младунцима и о борби за одржање врсте. Ево још једне.

Царски пингвини, који живе на Антарктику, излегу само једно јаје и положи га на ледене плоче. Иако температура тамо пада веома ниско, ипак се излеже довољно младунца да врста не изумре. Инкубација траје два месеца. За све то време мужјак држи јаје ногама, приљубљено уз трбух. Занимљиво је да он тада ништа не једе. Иако је то предео најстрашније зиме, пингвини, по мишљењу стручњака, задржавају телесну топлоту и од 38 Целзијевих степени.

Како пингвин у том царству леда има тако високу температуру, још није решено; постоје само претпоставке. Научници који раде у оквиру Међународне геофизичке године настоје да одгонетну ову тајну природе. То им је потребно из више разлога, а један од њих је и проблем како да се сачувају смели путници који буду одлазили у мулупланетарне просторе, где се у неким регионима могу срести, а у неким се као на тигању испећи, јер је ваздух тамо сувише разређен и не може да ублажи ону ледену гладноћу која тамо влада, или силну топлоту која долази са Сунца.

ПРИРОДА СЕ ПОВРИНУЛА...

Експедиције које одлазе на Јужни Пол носе храну са собом и од тога живе. Али, од чега живе птице селице, китови, туљани и пингвини у тој белој леденој пустињи?

Природа се и за њих повринула, као и за остала жива бића у другим деловима света. Наиме, у горњим слојевима воде налазе се неизмерне количине биљне и животињске хране. Вода се подиже из морских дубина носећи ђубриво, као што су фосфати, нитрати и силикати, које помаже да се одржи биљни и животињски свет на површини. Ледене санте на Антарктику су углавном тамне боје на доњем делу због разноврсних биљчица које расту на њима — у леђу, као и у леденој води у горњим слојевима мора. Те биљке дају угљене хидрате, који су неопходни за одржање живих бића. Они су храна и веома ситних животиња, које су, опет, храна крупнијих живих створова у том делу света.

СПАСОНОСНА СПРАВА

Савремена медицина располаже многобројним средствима, справама и хемиским материјама, помоћу којих су спасени милиони живота. Једна од тих справа су и челична плућа, која су помогла да хиљаде људских бића избегну смрт од дечје парализе. Први облик челичних плућа лично је на мртвачки сандук на који су били уколчани мотори. Челична плућа пронашао је Филип Дринкер, професор медицинског факултета на Харвардском универзитету. Велику помоћ пружио му је у том раду његов помоћник Луис Агазис Шом. Неки људи провели су и по двадесет година у тим цилиндрима.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЦИНОВСКЕ ЈАГОДЕ

Један природњак из САД, који се већ дуже времена бави проучавањем биљака у земљама Јужне Америке, изјавио је да ћемо у нашим баштама ускоро имати циновске јагоде. Поред тога, ове јагоде биће отпорне према извесним биљним болестима, као и према хладноћи и суши. Што је још важно, њихова стабљика моћи ће да одоли и најјачим пљусковима кише. Овај научник је на падинама Анда где већ почиње област вечитог снега наишао на веома отпорну врсту јагода, а посматрао је и укрштене врсте које гаје мештани.

СЛЕПИ МИШЕВИ И ВИРУСИ

У једном институту у САД група научника бави се занимљивим проблемом: да ли и како вируси утичу на слепе мишеве? Наиме, примећено је да слепа мишеви не оболевају од разних болести чији су проузроковачи вируси. То је дало повода да се ово питање детаљније проучи. Пробе су вршене на тај начин што су слепа мишеви заражени вирусима. Међутим, не само што до појаве болести није дошло, већ је после извесног времена вируса нестајало из организма. Значи ли то да су слепа мишеви имуни на вирусе? Поред овог основног питања, има и других. На пример, слепа мишеви и комарци живе заједно. Да нису слепа мишеви резервоари разних болести, а комарци њихови разносачи? Затим, да ли су слепа мишеви имуни против свих вирусних болести, или само против оних које преносе комарци? До сад слепа мишеви нису играли улогу лабораториских животиња, што је несумњиво био велики недостатак.

КОД ЉУДИ ИЗ „КАМЕНОГ ДОБА“

Ускоро ће из Мелбурна кренути једна научна експедиција да испита непознате крајеве и пустиње у северозападном делу Аустралије. Њен првенствени задатак биће да проучи

живот племена Биндабу, које се још налази на ступњу наших предака из каменог доба. Ово племе живи у безводним пустињским областима, али се сматра да зна за скривене изворе, јер би му иначе опстанак био немогућ. Прва експедиција пошла је у ове крајеве још 1870 године, и то на камилама. Но, морала је да се врати кад је допрла до исушеног корита језера Макеја. При повратку, оставши без хране, њени чланови били су приморани да поједе и своје камиле. Друга експедиција кренула је 1930 године, пошто су пре тога вршена авионска извиђања. Али, ни она није постигла никакав успех. Садашња експедиција је много темељније опремљена; путује се камионима који носе довољне количине воде и намирница. За припреме су утروшене пуне две године. Зато се с правом очекује да ће она прикупити доста занимљивог материјала.

„СУНЧАНА РАКЕТА“

Према предвиђањима једног америчког стручњака, кроз не колико година моћи ће се направити ракета којој ће као погонско средство служити хемиска енергија из јоносфере. Ова „сунчана ракета“ не би ишла на велику удаљеност од Земље — највише 120 километара — али би то било довољно да се подроби проуче атмосферске прилике. Искорисћавање хемиске енергије из јоносфере било би могућно захваљујући утицају сунчаних зракова, по чему је ракета и добила име.

ЕСТУАРИ

Естуари су тип отворених ушња река, док се ушња затвореног типа називају лимани и делте. Естуари имају облик левка. Веома су широки и дубоки, а за време плиме њихова се дубина повећава, те су приступачни и већим морским бродовима. На естуариима се налазе и највећа пристаништа света, као што су Лондон на Темзи, Хамбург на Лаби, Бордо на Жиронди, итд.

ТЕСТЕРА ОД СТАКЛА

Годинама су се научници питали на који су начин индијанска племена из Америке много пре доласка Европљана стекла дрвене за изградњу својих домова, као и за ложење, кад за челик нису знали. Сада је један амерички научник решио ову тајну. Према пртежма које је нашао у откопаним насељима старих Астека, он је начинио тестеру од развијених бопа, на тај начин што је парчиће стакла углавном између два комада дрвета. Кад се том тестером брзо прелази преко дрвета, не притискујући много, оно се лако може пресећи. Староседеоци, додуше, нису имали боца, али су у ископинама нађени комади вулканског стакла, што је било довољно да се начини оваква тестера.

КАД ЈЕ ГРАЂЕН МАНАСТИР ДЕЧАНИ?

Манастир Дечани зидан је од 1327 до 1335 године. Основао га је краљ Стефан III, који је по њему назван Дечански. Манастир се налази око два километра изнад села Дечана, на излазу Дечанске Бистрице из дубоке клисурасте долине. Заправо, манастир је смештен у дну Метохије, између Пећи и Баковице. Црква у Дечанима по броју фресака спада међу најбогатије у Европи.

ПРВО ДА ВИДЕ ЈЕ ЛИ МОГУЋНО

Тунел испод Ламанша који би спајао Енглеску и Француску стари је сан многих грађитеља. И не само то, него се на овоме понешто и радило, али је доцније пало у забрав. Међутим, та идеја ни до данас није напуштена. Наиме, група енглеских, француских и америчких стручњака дала се на посао да помоћу најмодернијих апарата испита дно Ламанша. Како се предвиђа, они ће тек кроз годину дана моћи да одговоре да ли је могућно прокопати канал.

... стари Грци имали су неку врсту „музичких ципела“ које су биле тако на

чињене да су, кад човек корача, одаваље пријатан звук.

... потребно је 137 хиљада свитаца да би се добила светлост коју даје једна сијалица од 60 вати.

... за француског песника и научника Бернара Фонтнела (1657—1757) говорили су његови савременици да је доживео сто година „стогашта“ је имао два мозга а ниједно срце.

... италијански књижевник Торквато Тасо, писац великог епса „Ослобођени Јерусалим“, посветио је два своја сонета дубровачкој књижевници Цвијети Зузорић.

... морска птица гњурац једе и своје сопствено перје.

... какографија је некад била педагошки метод по коме се на нарочитом, намерно рђаво саставље-

ном, тексту јак учио правопису. Тај метод одавно је напуштен, али се израз какографија задржао и означава рђав рукопис или неписмен састав.

... француска народна јунакиња Жана Фурке, која се борила четрдесет година после Јованке Орлеанке, добила је, по свом „оружју“, надимак „Ашет“, што значи „секирица“.

... аквадукт у италијанском граду Лукни подигнут је од средстава скупљених као порез на све кључаонице у вароши. Грађен је девет година, од 1823 до 1832.

... краљица мравотермита положила за 24 часа око пет милиона јаја.

... старе Инке бориле су се против прекомерног уживања алкохола веома оштрим мерама. У случају да прва, најблажа казна не би деловала, преступника су кажњавали прогонством у другу провинцију. Трећа казна била је одашњање на најтеже радове у рудницима.

Водоравно: 1) део кошња истурен у море; 2) острво у Јерејском Мору; 3) морнар; 7) светиљка на аутомобилу; 8) једна од САД; 10) врста гласа; 11) индијски песник и романсијер из VII века; 12) хемиски знак за платину; 13) наше острво у северном делу Јадранског Мора; 14) прохтев за јелом; 17) острво на југу Кине; 18) париски бескућник; 20) гас; 21) јуначки спев; 23) порекло, пасмина; 24) обојница; 25) инсект опнокрилац; 26) јединица за мерење коже; 27) лепотан из грчке митологије; 30) стара немачка мера за земљиште; 31) узвик бола.

Word search puzzle grid with numbers and some letters filled in.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) Ру; 3) курс; 5) комета; 7) Пумедија; 9) ало; 10) лоб; 11) по; 12) Об; 14) во; 15) Немила; 18) веза; 19) рогоза; 21) со; 22) Ан; 23) ро; 25) ада; 27) лед; 28) везерица; 31) некако; 32) „Тена“; 33) ла.

ДЕДИНЕ ЛАВЕШТИНЕ

Гладна девојчица „Чаробна“ слика

Девојчица с нестрпљивом чека доручак, јер је веома гладна. Куварница је кренула носећи пуну чинију укусног

јела, али од кухиње до собе у којој се налази девојчица воде многобројни ходници и хо она кад ће стићи. А још ако залута, може се задржати и до подне.

Магични бројеви

Одузмите збир бројева у круговима од збира бројева

Math puzzle grid with numbers and circles.

Ставите провидну картију на овај цртеж, па предријте сва поља. Занимљиво је боји испуните поља овим редом:

- 0 — бело; 1 — светлоплаво; 2 — тамноплаво; 3 — ружичасто; 4 — жуто; 5 — зелено; 6 — црвено; 7 — љубичасто; 8 — светлосмеђе; 9 — црно.

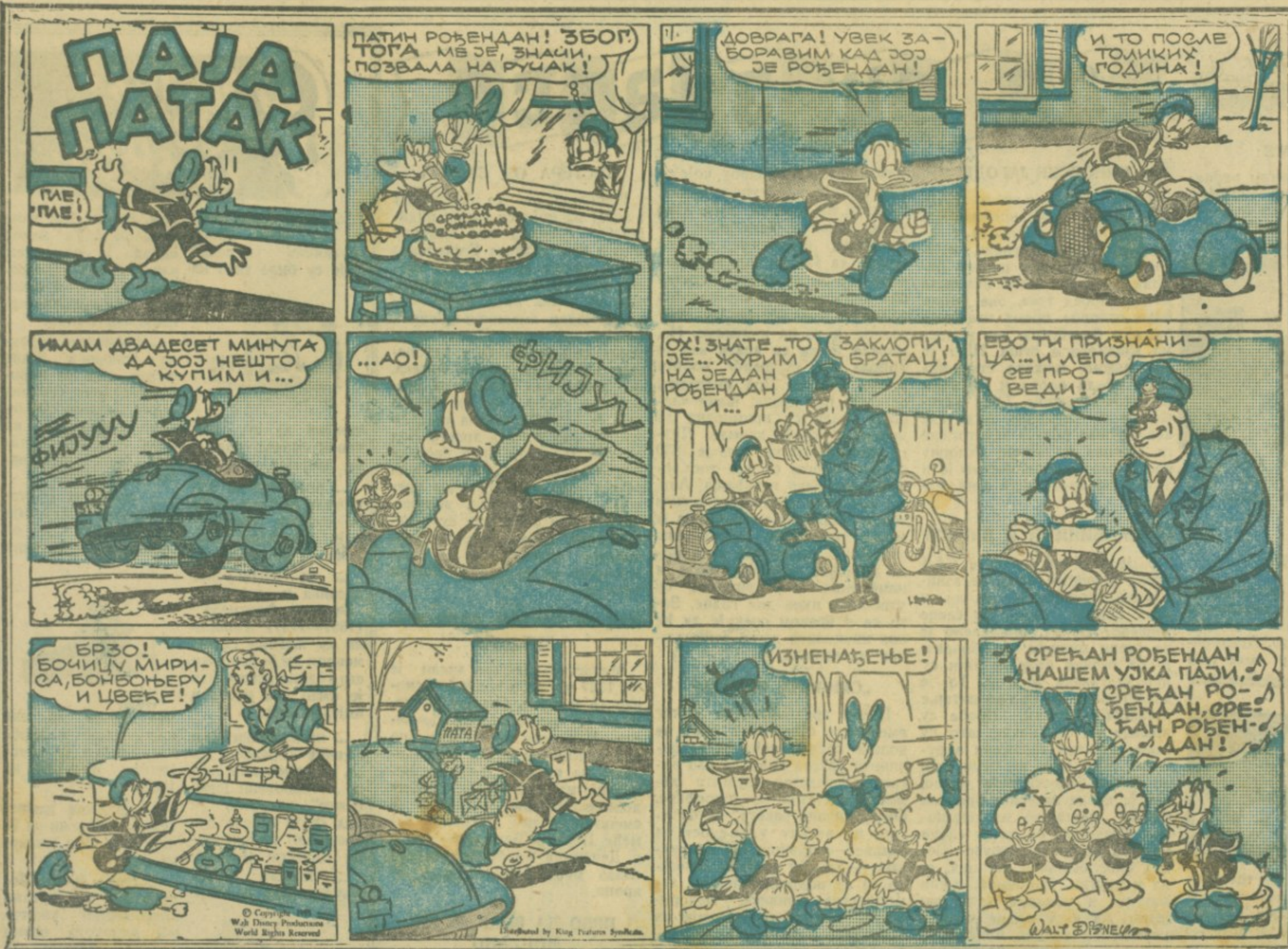
Цртеж чак не морате предријавати, него одмах предријте бојом по вашој провидној картији стављеној преко цртежа. Тако ћете добити само шарену слику, без црних линија којима су поља оивичена.

Загонетке

- 1) Ја изиђох на сребрно гувно и ударих у златне свираке. Свак ме чу, а нико ме не виде?
2) Воћку тресем овде, а род на по сата далеко пада?
3) Пуно решето лешњика, међу њима орах?

- 4) Једна груда воска целом свету доста?
5) Сам лончић у пољу ври?
(мечиници (с : ашпо (с : поо : ак и ашпав : орач (с : оиовс (с : делав (с : ашпонопо)

КАКО РИБЕ РАСТУ!

— Ујка Паја, ја ли почини да риба расту брже од другим животиња? — пита Влаја.
 — Шта ти то пада на памет? Расту као и ова животиња.
 — А не, — остаје Влаја при својем. — Синоћ смо заједно уловили сома од два килограма, а јутрос сам те чуо како причаш тетка-Влаја да тај сом има шест кило. Четири килограма за једну ноћ! Ко још тако брзо расте!

СЛОЖНО СЕ

Мики се запослио у једном надлешту. Већ првог дана приметио је да се по полицима налазе крпе стерих безредних аката, која само без потребе заузимају место. Зато он оде код шефа и предложи му да се све те картије спале.
 — У ред, — одговори шеф. — То ти је паметно. Али, пре него што приступиш спаљивању аката начини ми препис сваког од њих, па те преписе сачувај!

ЖРТВА ШТАМПАРСКИХ ГРЕШАКА

Мини: Знам ли ти да у вол „Кувору“ има много штампарских грешака?
 Мики: Знам. Приметио сам то одавно по свом стомаку!

Рођи се
ОДГОВОР
шачањ

КАМЕРЛИНГ је:
 назив минерала
 трговачки термин
 или
 ерста примитивног оружја

ПАРОС је:
 град
 поморски термин
 острво
 чувени светионик

РИМУШ је:
 египћански град
 еладар
 назив песничког дела
 мирофија.

МИНЕРВА је била
 римска богиња:
 жетве
 науке и уметности
 рата
 заштите домов

ОДГОВОР

КАМЕРЛИНГ Онес (1853 — 1926) био је холандски физичар. Пронашао је начин за претварање хелијума у течност. Добио је Нобелову награду 1913.

ПАРОС је острво у групи Киклада. Земљиште му је састављено од знајса, великих наслага кречњака и жича мрамора, који је употребљаван за израду уметничких дела старих грчких вајара.

РИМУШ је краљ Акада, а живео је око 2700 година пре наше ере. Син је Саргона I. Провео је петнаест година у ратовима да би одбранио тековине свога оца.

МИНЕРВА је била римска богиња-заштитница науке, уметности и женског ручног рада. Рано је изједначена с грчком богињом Паладом Атином. Слављена је с Јупитером и Јуноном као заштитница града. Њој су били посвећени змија, сова и петво.

Шимски човек
 ПО РОМАНУ
 Зена Ореја

НА ХЛАДНОМ ДИВЉОМ СЕВЕРУ КАНАДЕ, КРОЗ ОГРОМНЕ ШУМЕ, КРЕТАРИО ЈЕ НАРЕДНИК КИНГ, ЧЛАН СЛУЖБЕ СЕВЕРНЕ БРИГАДЕ. ЊЕГОВ НЕРАЗДВОЈНИ ПРИЈАТЕЉ КИД ПРАТИО ГА ЈЕ НА ПУТУ КРОЗ ДИВЉИНУ.

НАСТАВИЌЕ СЕ